

- зібрати фігурку головного героя і описати її;
- доповнити фігурку LEGO-персонажа тексту деталями, які його характеризують;
- побудувати LEGO-декорацію до уривка тексту, визначити ролі й прочитати його у формі міні-вистави;
- побудувати LEGO-сцену своєї версії закінчення сюжету твору;
- скласти власну історію за LEGO-моделлю;
- доповнити опис до LEGO-моделі;
- дати відповіді на запитання тексту за кольором LEGO-цеглинка: червоний – «Хто?», зелений – «Який?», жовтий – «Де?», синій – «Що трапилось?» і т. ін.
- підтвердити істинність інформації із тексту (наприклад, зелений колір – правильне твердження, червоний – хибне, жовтий – така інформація відсутня в тексті).

Ці завдання не вичерпують можливостей використання конструктора LEGO на уроках читання та української мови в початковій школі, але й вони засвідчують, що такі форми роботи є сучасним, результативним і мотивуючим засобом навчання молодших школярів. Адже вони допомагають краще усвідомити зміст виучуваного матеріалу, стимулюють розвиток зв'язного мовлення, сприяють розвитку уяви й образного мислення учнів, що загалом сприяє створенню такого освітнього середовища, де власний потенціал дитини розкривається максимально. Тому впровадження LEGO-технологій у навчальний процес – це не просто нововведення, а ефективний педагогічний інструмент, що відкриває нові можливості для розвитку дитини. Завдяки поєднанню гри й навчання, емоцій і логіки, творчості та системності, LEGO формує нову освітню культуру, у центрі якої – зацікавлений, активний і щасливий учень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
2. Кошелєв О. Л., Грицай С. М. Компетентнісний потенціал lego education у початковій школі. Молодий вчений. 2017. Т. 9.2 (№ 49.2). С. 5–8
3. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник / Упорядник О. Рома - The LEGO Foundation, 2018. 32 с.

*Демчина Олександр
Науковий керівник – доц. Цегельник Тетяна*

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Вступ. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується активними соціально-економічними трансформаціями, цифровізацією фінансових процесів, а також зростанням потреби громадян у здатності самостійно й відповідально керувати власними ресурсами. У цих умовах формування фінансової грамотності набуває особливого значення як важливий чинник соціальної адаптації, економічної безпеки та добробуту особистості.

Фінансова грамотність, відповідно до визначення Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), є поєднанням знань, навичок, установок і поведінкових моделей, необхідних для прийняття обґрунтованих фінансових рішень і досягнення економічної стабільності. Вона охоплює базові вміння планування бюджету, раціонального використання коштів, заощадження, а також уміння протидіяти фінансовим ризикам та шахрайству. Для сучасної системи освіти формування фінансової грамотності стає одним із ключових завдань компетентнісного підходу, закріпленого в Концепції Нової української школи.

Водночас особливої актуальності ця проблема набуває у сфері спеціальної освіти, зокрема в роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Такі учні мають обмежену здатність до абстрактного мислення, планування й прогнозування наслідків, що зумовлює потребу у спеціально адаптованих методиках навчання фінансових понять. Формування у них елементарних фінансових компетентностей – уміння розпізнавати грошові знаки, здійснювати прості розрахунки, планувати витрати, дотримуватися правил безпеки у фінансових ситуаціях – є важливою передумовою їх соціальної інтеграції та підготовки до самостійного життя.

Попри значний розвиток наукових досліджень у галузі фінансової освіти, питання формування фінансової грамотності дітей з інтелектуальними порушеннями залишається малодослідженим.

Мета статті – визначити та охарактеризувати шляхи формування фінансової грамотності школярів із порушеннями інтелекту.

Виклад основного матеріалу. Сучасний вектор розвитку національної системи освіти передбачає формування у здобувачів освіти базових компетентностей, необхідних для ефективної участі у житті суспільства. У Державному стандарті базової середньої освіти однією з провідних компетентностей, що мають істотне значення для життєвої самореалізації особистості, визначено підприємливість і фінансову грамотність. Її зміст охоплює розвиток ініціативності, здатності до використання можливостей та втілення ідей, створення соціально значущих цінностей у різних сферах життєдіяльності. Крім того, дана компетентність передбачає сформованість умінь активно включатися в суспільні процеси, відповідально керувати власним життєвим і професійним шляхом, приймати рішення й нести відповідальність за їх наслідки, розв'язувати проблемні ситуації, а також працювати в команді над плануванням та реалізацією проєктів, що мають соціальну, культурну або економічну значущість [3].

Фінансова грамотність є невід'ємною складовою життєвої компетентності особистості, яка формується у процесі цілеспрямованого навчання та соціального досвіду. Дослідники розглядають фінансову грамотність не лише як систему знань про гроші, бюджет чи банківські операції, а як інтегративну якість, що поєднує знання, практичні вміння, емоційно-ціннісне ставлення до фінансів і здатність застосовувати ці знання у реальних життєвих ситуаціях [4].

Зокрема, Р. Бонд, О. Куценко, Н. Лозинська [1] визначає фінансову грамотність як компонент загальної компетентності, спрямований на формування здатності особистості приймати обґрунтовані фінансові рішення в умовах щоденного життя. Авторка підкреслює, що фінансово грамотна особа вміє орієнтуватися у базових економічних поняттях, оцінювати власні потреби й можливості, а також здійснювати вибір, ґрунтуючись на принципах раціональності та відповідальності.

С. Булавенко [2] наголошує, що фінансова грамотність тісно пов'язана з процесом економічної соціалізації школяра. На її думку, вона формується через засвоєння соціальних норм і цінностей, пов'язаних із грошима, працею, споживанням та заощадженням. Таким чином, фінансова грамотність виконує функцію соціального орієнтира, який допомагає дитині розуміти закономірності економічного життя та будувати відповідальну поведінку у сфері фінансів.

Отже, наукові підходи вказаних авторів дозволяють розглядати фінансову грамотність як багатокомпонентне утворення, у якому знання, уміння і цінності взаємодіють, забезпечуючи розвиток у дітей практичної готовності до самостійного життя, соціальної адаптації та прийняття обґрунтованих фінансових рішень.

Фінансова грамотність має не лише економічну, а й соціальну функцію, оскільки забезпечує людині можливість брати участь у суспільному житті, планувати власний добробут і відповідально використовувати матеріальні ресурси. Як зазначає Г. Назаренко, формування фінансової грамотності сприяє розвитку практичного мислення, уміння застосовувати знання у реальних життєвих ситуаціях і приймати самостійні рішення [5]. Це особливо важливо для дітей з інтелектуальними порушеннями, адже їхній рівень самостійності та соціальної взаємодії значною мірою залежить від здатності орієнтуватися у простих фінансових питаннях.

Для учнів із порушеннями інтелектуального розвитку фінансова грамотність має адаптований зміст і передбачає оволодіння елементарними знаннями та практичними навичками, що забезпечують базову економічну незалежність. Це, зокрема, уміння розпізнавати грошові знаки, рахувати гроші, планувати прості витрати, розуміти ціну товарів і послуг, користуватися банкоматом під наглядом дорослих, а також дотримуватись правил фінансової безпеки [6]. Як підкреслюють науковці, навчання таких дітей має бути практично спрямованим, ґрунтуватися на ігрових ситуаціях, наочності, повторенні дій і залученні емоційно позитивного досвіду, що забезпечує закріплення знань через діяльність [7].

Фінансова грамотність дітей з особливими освітніми потребами виконує соціально-реабілітаційну функцію, оскільки сприяє розвитку почуття відповідальності, усвідомлення цінності праці та матеріальних благ, формує базові навички взаємодії у споживчому середовищі та створює основу для подальшої соціальної інтеграції, підготовки до самостійного життя і навіть можливості професійного самовираження в умовах підтримуваного працевлаштування.

Таким чином, фінансова грамотність дітей з інтелектуальними порушеннями – це не лише сукупність знань і навичок, а життєва компетентність, що сприяє підвищенню рівня самостійності, розвитку соціальної активності та адаптації до сучасного економічного середовища. Формування цієї компетентності має важливе педагогічне, психологічне і соціальне значення, адже воно забезпечує дитині можливість відчувати себе впевненою, захищеною й корисною у суспільстві.

Формування елементарної фінансової компетентності учнів із порушеннями інтелектуального розвитку має відбуватися через опору на практичний досвід, конкретні життєві ситуації та доступні для дитини види діяльності. Найбільш ефективними шляхами є:

1. Ситуативно-практичне навчання – розв’язування математичних завдань, пов’язаних із реальним життям (покупка товарів, вибір дешевшого варіанту, оплата проїзду, підрахунок решти), що сприяє формуванню причинно-наслідкових зв’язків та розумінню цінності грошей.

2. Використання дидактичних ігор і рольових моделювань – ігри типу «магазин», «каса», «ринок» дозволяють відпрацьовувати елементарні фінансові операції (порахувати гроші, віддати решту, обрати вигіднішу пропозицію) в умовах безпечного навчального середовища.

3. Опора на наочність та маніпулятивний матеріал – використання реальних або ігрових грошей, карток із цінами, чеків, ярликів, візуальних таблиць; це допомагає учням зі знизеним абстрактним мисленням оперувати поняттями на конкретному рівні.

4. Покрокове опрацювання алгоритмів – навчання чітким, коротким алгоритмам: як порахувати суму покупки, як перевірити, чи вистачає грошей, як правильно віддати решту; це забезпечує перенесення навички у життєві ситуації.

5. Використання цифрових ресурсів – тренажери, інтерактивні вправи, мобільні симулятори для опрацювання покупок, акцій, знижок; це підвищує мотивацію, сприяє автоматизації дії.

6. Міжпредметна інтеграція – поєднання тем математики з соціально-побутовою орієнтацією (вибір товарів за бюджетом, планування кишенькових витрат, порівняння цін), що формує комплексні життєві компетентності.

Висновки. Отже, формування фінансової грамотності школярів із порушеннями інтелектуального розвитку має бути побудоване на принципах практичності, доступності, наочності та репетиції реальних соціальних ситуацій, та здійснюватись у процесі навчальних занять, корекційно-розвиткової діяльності та позакласної роботи, з обов’язковим урахуванням їхніх психофізичних особливостей та специфіки організації освітньо-корекційного процесу. Важливим чинником у формуванні фінансової грамотності школярів із порушеннями інтелектуального розвитку є сім’я, яка виступає для них природним економічним середовищем і базовою моделлю соціально-економічних взаємин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бонд Р., Куценко О., Лозинська Н. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: факти та висновки. Проект USAID «Розвиток фінансового сектору» (FINREP). Київ, Грудень 2010. 42 с.
2. Булавенко С.Д. Дидактичні основи формування фінансової грамотності учнів. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 150. С. 18–20.
3. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення 28.10.2025).
4. Концепція формування фінансової грамотності у початковій, основній та старшій школі. Проект. Географія та економіка в рідній школі. 2015. № 10. С. 2–4.
5. Назаренко Г.А. Формування підприємницької компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів у відповідності до вимог нових державних стандартів: метод. посібник. Черкаси: ЧОІПОПП, 2014. 68 с.
6. Письменний В. Використання настільних фінансових ігор при викладанні фінансової грамотності у закладах загальної середньої освіти. Проблеми освіти. 2021. Вип. 1. С. 146–157.
7. Прохоренко Л. І., Бабяк О. О., Засенко В. В. та ін. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід : навч. метод. посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.

Кашуба Остап

Науковий керівник – доц. Цегельник Тетяна

ЧИННИКИ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Вступ. Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти актуалізують проблему оптимізації процесу навчання математики дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями. Математична підготовка в цій категорії учнів не зводиться лише до опанування елементарних обчислювальних умінь: вона є важливою складовою когнітивного розвитку, формування логіко-операційного мислення, просторових уявлень, аналітико-синтетичної діяльності та орієнтації у повсякденних життєвих ситуаціях. Саме математичні знання стають основою для прийняття рішень, пов'язаних із реальними практичними ситуаціями (орієнтація у часі, кількості, розмірі, фінансово-побутових діях).

У дітей з інтелектуальними порушеннями навчання математики ускладнюється низкою специфічних когнітивних та мовленнєвих бар'єрів: інертністю нервових процесів, низьким рівнем узагальнення та абстрагування, недостатністю аналітико-синтетичної діяльності, порушеннями словесно-логічного мислення, незрілістю семантичної компоненти мовлення [3]. Такі чинники зумовлюють фрагментарність математичних уявлень, труднощі у формуванні зв'язків між поняттями, слабкість і нестійкість нових умовних зв'язків, що своєю чергою погіршує здатність до перенесення засвоєних знань у нові ситуації. Водночас практикоорієнтований характер математичного змісту створює потенціал для підвищення функціональності математичних навичок і формування елементарної життєвої компетентності учнів, зокрема в контексті підготовки до соціальної інтеграції та побутової автономності.